

Παιδιά με Διάσπαση Προσοχής- Υπερκινητικότητα

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής- Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) είναι μια διαταραχή γνωστή στο ευρύ κοινό ως «διάσπαση προσοχής». Η διαταραχή αυτή μπορεί να συνοδεύεται με ή χωρίς το χαρακτηριστικό της υπερκινητικότητας, μιας και οι επιστήμονες χωρίζουν τη διαταραχή αυτή σε δύο υποκατηγορίες. (ΔΕΠ ή ΔΕΠ-Υ) Γι' αυτό τον λόγο το όνομά της ποικίλλει ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση.

Η διαταραχή αυτή παρατηρείται κυρίως σε παιδιά νεαρής ηλικίας και συγκεκριμένα στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού, ενώ τα συμπτώματά της μπορεί να συνεχιστούν έως και στην εφηβική ηλικία, εάν το πρόβλημα που προκύπτει είναι αρκετά σοβαρό.

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ εμφανίζουν τρία βασικά χαρακτηριστικά: α) την απροσεξία, β) την υπερκινητικότητα και γ) την παρορμητικότητα. Συγκεκριμένα η **απροσεξία** αναφέρεται σε παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες συγκέντρωσης μικρών λεπτομερειών (διάσπαση προσοχής), κάνουν απρόσεκτα λάθη όταν ασχολούνται με κάποια δραστηριότητα ή με τα μαθήματά τους και αποφεύγουν εργασίες που απαιτούν πνευματική προσπάθεια. Αφαιρούνται συχνά κατά τη διάρκεια του μαθήματος, αδυνατούν να ολοκληρώσουν μια εργασία που τους έχει ανατεθεί και τέλος απορροφούνται συχνά από άλλα ερεθίσματα, ενώ ασχολούνται με πράγματα άσχετα από τη δραστηριότητα που κάνουν.

Η υπερκινητικότητα αναφέρεται σε παιδιά που δεν μπορούν να κάτσουν για πολύ ώρα ήσυχα, είναι ζωηρά και ασχολούνται με τα πάντα. Στη σχολική τάξη συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με τους συνομηλικούς τους, διακόπτουν ομαδικές δραστηριότητες, γιατί αδυνατούν να συνεργαστούν και τέλος διατελούν επικίνδυνα επιχειρήματα όπως να σκαρφαλώνουν σε ψηλά αντικείμενα και θέσεις. Η υπερκινητικότητα δεν είναι πάντοτε εμφανής στη πολύ νεαρή ηλικία. Το σύμπτωμά της εμφανίζεται εντονότερο, όταν το παιδί αρχίζει το σχολείο και παίρνει μέρος σε οργανωμένες ομαδικές δραστηριότητες.

Η παρορμητικότητα εκφράζεται ως η δυσκολία των παιδιών να περιμένουν τη σειρά τους όταν συμμετέχουν σε ομαδικά παιχνίδια. Αδυνατούν να συγκρατηθούν κατά την ώρα του μαθήματος και ενεργούν αυθόρμητα και απερίσκεπτα. Αυτή η παρορμητικότητά τους πολλές φορές τους οδηγεί σε ανεπιθύμητους τραυματισμούς ή ατυχήματα. Τέλος απαντούν πριν ολοκληρωθεί η ερώτηση που τους γίνεται και δυσκολεύονται να τηρήσουν τις δοθείσες οδηγίες.

Η διαταραχή αυτή διαγιγνώσκεται από έμπειρους και καταρτισμένους επιστήμονες (ψυχολόγους, ειδικούς παιδαγωγούς, παιδοψυχιάτρους) και τέλος ορίζεται η κατάλληλη θεραπευτική/ εκπαιδευτική παρέμβαση για το εκάστοτε παιδί. Πολλές φορές η έγκαιρη αναγνώριση και διάγνωση του προβλήματος εξαρτάται και από διάφορους κοινωνικο-πολιτισμικούς παράγοντες. Αυτό σημαίνει ότι η συγκεκριμένη διαταραχή μπορεί να ερμηνευτεί με ποικίλους τρόπους. Η οικογένεια, το σχολείο, οι γενικότερες πεποιθήσεις της εκάστοτε κοινωνίας για το παρορμητικό-υπερκινητικό παιδί ακόμα και ο ίδιος ο θεραπευτής μπορεί να αγνοήσει, να ερμηνέψει διαφορετικά ή και να παραβλέψει συμπτώματα, λόγω της ιδιαίτερης φύσης της διαταραχής. Το γεγονός αυτό αποτελεί πρόβλημα για την έγκαιρη διάγνωση του παιδιού, καθώς ακόμη και τα διαγνωστικά κριτήρια ανάμεσα σε Ευρώπη και Αμερική διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ τους.

Η παρέμβαση που ορίζεται για τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ εξαρτάται πάντοτε από τη σοβαρότητα της κατάστασης. Μερικά από τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται

είναι η συμπεριφοριστική προσέγγιση, η γνωστική προσέγγιση και τέλος σε σοβαρότερες περιπτώσεις η φαρμακευτική αγωγή.

Κλείνοντας, θα ήθελα να αναφέρω στους γονείς που παρατηρούν παρόμοια χαρακτηριστικά στα παιδιά τους να καταγράφουν με αντικειμενικότητα τα περιστατικά που συμβαίνουν και κυρίως τη συχνότητα της συγκεκριμένης συμπεριφοράς. Αν η συμπεριφορά που παρατηρούν εξακολουθεί να είναι ανεπιθύμητη, σύμφωνα με τα παραπάνω, για μεγάλο χρονικό διάστημα (πάνω των 6 μηνών) και σε δύο τουλάχιστον περιβάλλοντα (πχ. σχολείο-σπίτι), τότε καλύτερο θα ήταν να ζητήσουν τη γνώμη ενός ειδικού για επιβεβαίωση ή όχι του προβλήματος. Συμπεριφορές που δεν εντάσσονται στα πλαίσια αυτά ή είναι υπερεκτιμημένες εξασθενούν σταδιακά με τη πάροδο του χρόνου και την ανάπτυξη του παιδιού.

Γεωργία Κριτσέλη, Ειδική Παιδαγωγός-Φιλολόγος, Μεταπτυχιακές Σπουδές στην Ειδική Αγωγή στο Πανεπιστήμιο του Leeds της Αγγλίας (MA in Special Educational Needs, University of Leeds, UK), e-mail: georgiakritseli@yahoo.gr